

Сэзү, фотозу БЧЧН Тыва обл.
овединиң штаттан дашкаар инст.
ору Н. ЦЕЛИЩЕВТИИ.

Көдөз ишчилерин

чарымы

СЭКП-нин Улуг-Хем райкомунун практикалык ажил-чорудууга СЭКП ТК-нын сөөлү Пленумунун шийтпирлеринге үндөйлөшүп өтүүсү. Ажылчылардын болгаш колхозчулардын өртүзүгө социалисттик чарышты уюштуруу, идеологиялык ажалды калбартырга партия эге организациялардын ролун көтөрүп, партия комитеттеринин секретарьларын ажалына практикалык дүз көргүзүрүнө кичээлгөй уландырган. Масс-политиктиг болгаш култура-чырыкчылык ажалдарына, чонун амырлар хандырылгачын, совет чынчылдары амырларга боттандырырга партия райкомун, партия организацияларын сатып салып турар аларган.

Квартал планиренин күөсөдө-нине хамарышкан бюллетенерин үндүрүн боттандырып турар. Ук бюллетенге ажал-агыларын, тус-тус сүт-баран фермаларын, улут-пур бугурулгелерин, саанчыларын, хойжударын, кадарчыларын ажал-ижин түнөп, мурнакчыларын Хүндүлө сабырагына кирип турар. Мурнакчы ажал-агы, сүт-баран ферманы, бугурулге чери шилчир Кызыл тукут алыр. Партия эге организациянын саанчыларын чарыжын түнөтүп хун бугу, механизаторларын ээлчег аайы-биле үндүрүп турар. Хүндүлгелерин күөсөдө-нине декада, ай, квартал ажалы-биле база түнөп турар.

Масс-политиктиг ажал «Улуг-Хем» совхозта, Жданов атыг колхозта (Парком секретарьлары С. С. Очур, А. К. Кыргыс) өскө ажал-агылардан дээр тургустунган. Мында кичилер биле ажалыга кол кичээлгөй уландырган. Сүт-баран фермаларында көсү агитация ак. Саанчыларын чарыжын доктаамал түнөп, мурнакчы саанчыга

СЭКП ТК-НЫН МАРТ ПЛЕНУМУНУН ШИИТПИРЛЕРИНГЕ ҮНДЕЗИЛЭЭШ

ымпечад тыпсын турар. Ай санында саанчылар хуралын өрттирип, анаа арга-дуржулга содчушкунун организастаар. Фермаларга лекция, беседалар доктаамал өрттүп турар. «Найрал» конхотун Урбун сүт-баран ферманы, «УТКА 25 чыл» совхозтун Иштин-Хем, «Куч-ажыл» конхотун колхозтун Торгалы фермалары сүт бугурунун болгаш бир инеке ошааштыр сүт саялазынник талазы-биле өскө көргүзүлгө чылды-на чедип ап келген. Урбун ферманы күрүгө сүт саяларын чарык чыл планын июнь 10-ла күтсөткен.

Партия райкомун «Х Улуг хурал» колхозта партия ажалын ажилдеринге кичээлгөй уландырган. «УТКА 25 чыл» совхозтун ажалчыларын кыйгырынын талазы-биле масс-политиктиг ажалды колхозчулар өртүзүгө чыл эгезинде-ле калбарткан. Колхозчулар ук кыйгырынын ижин-биле дет-кэонер. Партия организацияны, колхоз баштар чери күш-ажылды бугуручудун база колхоз кечигү-веринин ошаашкан ажалын дөрт чарысгалдын белир сорулга-биле ажал-агынын чамлык иштинге өскө тургустунуу чоруккан. Бо сорулга-биле райком ажалдакчылар ук колхозка каш удаа баргылаан-нар.

Практик дүз болгаш колхозтун партия организациянын чүт-күдүг ажал хур-түнөдөгү болган. «Х Улуг хурал» колхоз мал продуктуларын күрүгө саарынын база малды баш саан өстүрүрүн, чаш малды камгалал алырын чарык чыл планын өскө ажал-агылардан өскө күтсөткен. Колхоз чарык чылда күрүгө сүт саяларын

планын 107,5 хуу, ээти — 137,7 хуу, дүктү — 128,6 хуу күтсөткен. Колхоз нинти-биле чүс хойга ошааштыр 93 хураганын камгалал алган. Ычангаш бо колхоз СЭКП райкомунун болгаш райкүсөмунун шилчир Кызыл тукут чаалап алган.

Бо колхозтун Оттук-Даш сүт-баран ферманын коллективни коммунист күш-ажылды деп ат дээр чарышга киржип турарлар. Саанчы Молдуршук Бюрю коммунист күш-ажылды шалычымы деп ат дээр демисепишкан, болгаша быжылган 16 инзөдөн чарык чылда бир инеке ошааштыр 835 кг сүтүт саган.

Чон өртүзүгө лекция, беседа, тематиктиг кечээлөр өрттирип, партиянын болгаш чакыктык шийтпирлерин тайылбырларынча ууш кичээлгөй салдыган. Бо херекке райком ажалдакчылары, «Бидиг» нинти-де-нин кечигүнери, култура албан черлерин ажалдакчылар багай авес киришкен. Бирги чартык жылда районга нинти-биле 600 лекция номчутунган, 323 тематиктиг кечээлөр өрткүшкан. Шах бо кемчегдер партия организацияларын социалисттик чарышты калбартырга, районун ажал-ишчилерин ажал-хүндүлгелерин күөсөдө-нине уурдузгыл болган.

Коммунист күш-ажыл дээр шийткөөшкүн районга калбарган. Колхозтарда, совхозтарда болгаш бугурулге албан черлеринде 12 колхоз активтер өскө бекит деп дээр демисепишкан, 7 коллектив ук бекит аты чаалап алган. Шаган-Автын 10, 1, 2, Баян-Кол болгаш Ийи-Тал 8 чыл школары, Ийи-Тал суур бугуру-биле коммунист күш-ажылды деп ат дээр демисепишкан кирген.

Ийи-Тал школарынын башкылары политкешивилгелг ажалды чон өртүзүгө калбарткан. Агитатор башкыларын тус-тус чурттакчыларга быжылган. Дыштаныр хунерде малчыларга доктаамал барып турар. Неделянын четверге клубка коммунизм тургузукчулар моральды дүрүмүн дугайында, партия төөгүзүгө хамарышкан база делегей байдалын тематика лекциялар өрттүп турар. Партия организациянын (секретары В. Баян-Сурун) чорудуп турар ажалы түнөдөгү бооп турар. Арагалар, хулиганнар, өскөкүн күжү-биле чурттаар дээр чоруктар бо суурда чок. Суурну чурттакчы чону, аныктар партия чырыкчыларын болгаш хунерде хаара түтүтүп, кечээки школа каш чыл улаштыр ажалдап келген.

Чедикшир-биле кады бар чет-нестерин ыттавайн барып болбас. Партия райком болгаш эге организациялар механизаторларын чарыжын организацияларга өргөй чорукту болдурган. Септеки кичи бугуругө хамарыштыр тодаргай оналга чок, септеген шынраш дээр чарышлай турар. Ол ышкаа техникка камыг болуру дээр чарышты база калбартыр болза эки. Мурнакчыларын арга-дуржулганын нестерди ажал ам-лаа багай тургустунган.

Профессор, комсомол организациялар-биле ажал ам-лаа кошкан. Бо хей-инти организацияларга партия ууртулга доктаамал болуру чутула.

В. МИТИН.

СЭКП Улуг-Хем райкомунун пропаганда болгаш агитация кидилгенин өргөлектэи.

МАЛДАН ХӨЛ

ПРОДУКТУЛАР АЛЫР

ДЭЭШ

Мажалыкта

Мажалык сүт-баран ферманы Улуг-Хемге чыгалган. Ажалдакчылар 54 гектар сугенин хол кадырлар-биле кескен, 25 тоннаны сарааткан. Он хол кадыр-биле кезинде дүктүз. Алыттыг суге кезер машиназы кезинде чаа кирген. Ферма коллективни суге белет-көөшкүн дүрөдөдөрүнө кичээлгөй салган.

124 инек. База ол хире саангы бугулар менди алыдыган. Саанчыларын, кадарчыларын хол сорулга-сүт саялазын көндүрүлгө болуру. «Чыраа-Бажы» совхозтун Чыраа-Бажы саанчыларын сүтү бугуру болгаш күрүгө саар талазы-биле багыт авес ажалдаан болган 35 тонна кылмал сүтү база бугурун. Бир инеке ошааштыр суга сүт — 1120 кг.

К. Анаштуан 12 инектен нинти-биле 8 тонна 887 кг сүтү саган, фермада чарыштык бири чери, ажалда. Саанчы М. Мадан-оол чылдык бири чартымында 13 инектен 9 тонна 975 кг сүтү саап алган. Кадарчылар М. Хуна, К. Суртаал-оол төрөн бүтү инектерин бадаларын чандыс-даа чидирг чокка алган.

О. САТ.

Тыва АССР-ин амык улутпур-ага ажал-ишчилер СЭКП-ин ХХII съездинин, СЭКП ТК-ин октябрь болгаш ноябрь (1964 ч.) Пленумдарын тогулду шийтпирлерин амырларга боттандырышкан, чеди чылдык шийтпир чылдын оналганын хуусаа бетинде күөсөдө-нине боттандырган ажал-хүндүлгелер өрткө алыр дугурунда канчар күөсөдө-нине түнөткөн болгаш нинти чартык чылда сорулгалар дугайы алыртыгы Тыва даг-руда комбинатын партия-ажыл-агы активин хуралын чутулашкан. Ол дугайында илеткеди Тыва даг-руда комбинатын директору эш Т. В. Туроев кылган.

Баштайгы чартык чылдын түнөдөгү-биле алырга, даг-руда комбинатын системаныда улутпур бугурулгелер деген базымнар-биле бугуру-лар базил орнорлар. Олар баштайгы чартык чылда нинти продукция бугурунун оналганын 105,3 хуу кү-үсөткен азы өрткөн чылдын оналганын дөмөдөдөрүгө улутпур продукция бугурунун үндүрүлгө кезинде 72 хуу өскөн. Мындарга бараангы продукцияны бугурун үндүрүр талазы-биле оналганын 107,8 хуу күсөткен, 61 хуу көндүскөн. Он нинти-биле адырлар аайы-биле бугурулгелер нинти продукция бугурун үндүрүр чартык чыл планын 110 хуу күсөдө, он хемчээлгөй 17 хуу өстүр-төнгөн.

Тыванын даг улутпурунун баштайгы — «Тыва даг-дугу» комбинатын бири ээлчег ажалдагы кирген дээр үр болбан хирезинде, ол Бүгү-Өкүлдө ужур-дуалыг бугурулгелерин улут орууче кирип, продукция бугурун үндүрүр 9 ка-нат көндүскөн. Ол ышкаа Чадаана-ны хомур даш разрезинин ажал-ишчилери хомур тымышын 52 хуу улутпурларын чедип алганнар.

«Тыва даг-дугу» комбинатын ажалчылары, инженер-техниктиг ажалдакчылары чылдын баштайгы

чартымында шудуру ажалдап тур-гаш, планда ажыр 78 муң рубль-дүг продукцияны бугурун, Төрөөн чуртка 4899 тонна тыва даг-дугу берип, ол талазы-биле СЭКП об-комунун, республиканын Министрлер Чөвүлгенин болгаш обларпроф-чөвүлгенин шилчир Кызыл тукут-биле шаңнатканын партия-ажыл-агы активин хуралын киржикчилери өөрүп демдөглөнгөн.

Оон-биле чергелештир хурадагы киржикчилери чамдык бугурулгелерин бугурун үндүрүп турар продук-циянын шынары кичил турарын баа алып турганнар. Кичээ, Кы-зылдың алгы заводунун, даарымыга комбинатын бугурун үндүрүр продукциянын шынары эки алар-ган. Кызылдың даарымыга комби-намында чартык чылда бугурун үндүр-гөн продукцияны бири сортуу 89,1 хуу, алгы заводунун бири сортуу продукциянын хемчээл 4,7 хууга көндүскөн. «Кызыл-Хавак» шахтанын Чадаананын хомур даш разрезинин бугурун үндүрүп турар хомур дажын шынары база эки-жөн.

Тыва даг-руда комбинатын системаныда электри станцияларын чеди чылдын сөөлү чылдында боттанды-рган хүндүлгелерин чедикшир күөсөдө-нине турарлар. Оон нинтиде Кызылдың сүт-турбинулгө төн элек-три станцияны электри энергияны ажалдап кылдыр талазы-биле чеди чылдын оналганын 6,5 чыл дугу-зунда күөсөдө-нине.

Ындыг-даа болза, Кызылдың эт комбинаты (директору эш Крамаров-ский), пиво заводу (директору эш Анжигин), алгы заводу (директору эш Сафинулин) чартык чылда нинти продукция бугурун үндүрүрүн оналганын-даа, бараангы продук-цияны, оон асортиментин-даа кү-өсөткөнгөн.

Эт комбинаты республиканын ажалыч монгарыга эт продукцияны 62 муң рубль түгө, пиво заводу пиво болгаш ээртис сусунарын 13 муң рубль чедир бербээр, ин-чаарга алгы заводу асортимент та-лазы-биле улут, биче кичилерге 758 эжеш бутинка сапкы индустрия чедир бербээр. Оон ында бажыга ке-лер 2 муң ажыр эжеш чик индустрия база бугурун шыдаан. Кызылдың даарымыга комбинатын про-дукциянын шынары азын экижип турар хиреде, өр кичилерге 5,6 муң сорочкаларын база чедир даараван.

Партия-ажыл-агы активин ху-ралын киржикчилери боттарын санал-оолдун Тыва даг-руда ком-

бинаттыг бугурулгелеринде болгаш организацияларында продукцияны шынары белидери, оон бот-үнези чингидери дээр, иштики кулавыр-лары ажалдарын, экономиктиг ана-лизти экижидерин ам-лаа багай тур-гусканы тодаргай чутулап, ол чет-нестерин чаладырынын арга-ларын айтып турганнар.

Чаа хожуп турар дагынд болгаш металлургияны бугурулгелерин херектиг тускай мергездилгө ка-дар-ларын, маалыга тус черин чуртта-кчыларын белеткээр талазы-биле ажалдын четпес организациятын-ганын оналгап демдөглөп турганнар.

Хурада санал бергенер бугурул-гелерде ажалдап турар кичилерин културлуг, материалдык амырла-рынн негелдерин хандыр тала-зы-биле ажалды маалыга «Тыва даг-дугу» болгаш «Тыва кобальт» комбинаттарын туудуларында ан-лаа багай организациян турарыга оналгап доктаап турганнар. Красно-арск совнархозтун Тывада тууду ээлери болгаш туудуларын керээ суугар тууду турар организациялар чылдын баштайгы чартымында улут-пур бугурулгелерин чангыс-даа объек-тин ажалдагы бербээр. Бо чылны ажалдагы кирери-биле тууду турар чурттагынд болгаш бугурулгелерин база култура-амырадылгын объектилерин тууду хомур оожу-чоруп турар. Моон хол чыдааган болза, тууду ээлери-чымыкты ор-ганизациялар төлөк-сөткө доку-ментацияларын болгаш дерг-херек-селерин керээ суугар тууду кылп турарлар.

Хурада шупту 13 ораторлар са-нал-оолды бергенер. Ам уеде Тыва даг-руда комбинатын системаныда бугу бугурулгелерге болгаш чамгы күөсөдө-нине бугу тууду эгелдеринде баштайгы чылдын түнөдөгү дугайында партия-ажыл-агы активин хуралдары болуп өртп, ижин чартык чылда кан-чар ажалдап, чуну бугурун то-даргай-биле чутулашкан ап турар төлөдө, хурал тускай доктаал азы кыйгырыг хүлөп албан.

О. ШИРАП.

«Шынын» тускай корр.

«Шекпэр» совхозтун мурнакчы хойжуу М. К. Саймы чылдан чылче бекит көргүзүлгө чедип ап келген болгаш 1965 чылда төрүүр 100 хойга ошааштыр 105 хураганын меңди камгалал алган. Ол—хей-инти ажалы-нын идекейлиг киржикчи болгаш район Советинин депутат.

Чурукта: Монгуш Саймы.

Фотозу А. К. АН-ЫСТЫЙ.

Аныяк саанчы

Аныяк уруг Ооржак Өлзиймаа фер-мага саанчылар киргенден бээр хей чылдар өрткөн. Мында-лаа ол ам мурнакчы саанчыларын санында кирип турар. Чүте дээрге Өлзиймаа мурнула-ла авазынын инек саарын-га өөренип ап, анаа дулаажып, саан-чыны ажалына ынакшып турган. Аныяк саанчыда 10 инекти быжыл-лаан. Ооржак Өлзиймаа хун бугуру-де ол инектеринден шупту 70 литр сүтү саап ап турар. Аныяк саанчы бо чартык чылда шупту 6480 литр сүтү саап дулаажан.

Арга-дуржулгалында

Улуг-Хем районда Жданов атыг колхозтун хойжуу Алексей Сумуя бодунуң амылынга эвээш авес дур-жулганы чылдырган. 17 чыл дур-жулгунда хой кадарып келген кичи аныг болбас арга чок. Ол бодунуң арга-дуржулгалын аныяк хойжуларга дамчытап турар.

Хочун хойжу чылдын-на эки түнөдөдөрүн чедип ап турар. Кичээ, сөөлү ийи чылдарда оон көргүзү-лери мындыг болган: 1964 чылда

чүс хойга ошааштыр 92 хураган, бир хойдан 2,8 кг дүк, а 1965 чыл-да төрүүр чүс хойдан 100 хураган, часын кыргыла-биле бир хойдан 2,6 кг дүк кыргылган. Бо дээрге арга-дуржулгалынын ачыы-дыр. Алексей Сумуя 17 чыл дуржулгунда хой малдан келгеш, 8 муң баш хой-ларын бодунуң төрөн совхозунга өстүргөш, дулааж бергени малчынга улуг өөрүшкү болуп турар.

Н. СУНДУЯ-ООЛ.

М. СЕВИЛБАА.

Чаңгыс ажылга 15 чылда

Тракторист Д. Дамчат-оол «Най-ырал» совхозтун Булу-Терек салбы-рыну ар ажалдаан, он күш-ажылчы оруту 1950 чылда эгелен. МТС-е ол трактористтер, совхозтун Булак, Ак-Тал ховуларына, Шанчыга ажал-дап турган.

1957 чылдан эгелеш амга чедир

чылдын-ва чымчак андарылганын сезон оналганын 600 гектар черин ажалдап кылды тургаш 1200—1500 гектары ажалдап кылды кел-ген. Дамчат-оол эки ажалдап турар механизаторларын бирөөн.

Т. ОРУС-ООЛ.

чылдын-ва чымчак андарылганын сезон оналганын 600 гектар черин ажалдап кылды тургаш 1200—1500 гектары ажалдап кылды кел-ген. Дамчат-оол эки ажалдап турар механизаторларын бирөөн.

Т. ОРУС-ООЛ.

Партия эге организацияларында соңгулдаларга холбаштыр

Партия организацияларында өчөттар болгаш соңгулдалар эге-лөп турары-биле холбаштыр, чамдын номчулур элзэн хей айты-гыларын харылап бээрин «Шынын» партияны амырал кил-динден дилзэн. Ук айтырларын СЭКП обкомунуң организаст-партия кидилгенин инструктору эш И. Нелик-Сенгинин харылаа-нын моон агадан парадывес.

Айтыр: Партия организация-нын өчөт-соңгулдалыг хура-лын маалыга бир чыл болганда өрттирер албан бе, ону ажал-агы чылдын түнөдөгү-биле түштүг чыл төнүзүгө чорутса эки эес деп бе?

Хары: СЭКП-нин Уставын суугар паркомун, партбюро, партия эге организацияларын сек-ретарын бир чыл атусаалыг соң-гуп турар. Мында чүе болганда партия организацияларын ээлчегин өчөт-соңгулдалыг хуралын чу-гулааа төнүп турда чорудары чу-гулааа Мында-лаа партия орга-низациянын ээлчегин өчөт-соңгулдалыг хуралын чорударла, бир чыл болганда мында ол ай-чүнүгө өрттирер дээр ээ эес-тир.

Өчөтүг хуралды өрттирерде, сол чүдүлгелерин бирөөн болза чарыкчылыг үе-шакты шилчип алыр, коммунисттерин хей ке-нини киржидерин чедип алыр болуру. Партия организацияларын өчөт-соңгулдалыг хуралын ажал-агы чылдын төнүзүгө

кылдыр албан эес. Партия орга-низациянын хол сорулгазы ажал-агынын башкарылганын хун бурунуң ууртулганын чоруду-турар болгай. Ындыг болган-да ажал-агы чылдын түнөдө-нине болгаш коммунисттерин ээл-чегин сорулгазын дугайы партия организацияларын даары-мында ээлчегин хуралды чуту-лаажып болуру-ла болгай.

Айтыр: Өчөт-соңгулдалыг хуралда партиянын кандыг ор-ганизациялардан мурнаа эге-лээр?

Хары: Партиянын бүтү-ле ор-ганизация өчөт-соңгулдалар эге организациялардан партиянын дээр организацияга чедир соңгул-далыг болуру турар. Моу бары-мында, өчөт-соңгулдалыг ху-ралдарын баштай партбюлтер-ле, четкерины бригадалардан, партия эге организациялардан, а оон соонда бугурулге, албан черлеринин колхоз, совхозтар-нын партия организацияларын өчөт-соңгулдалыг хуралдарын-даа эгелээр чутула.

Айтыр: Партия эге организа-циянын өчөт-соңгулдалыг ху-ралдарын аразында партбю-ро кечигүгүнө чаа кичини немей соңгуп болуру бе?

Хары: Бир эес коммунисттер-нин нинти хуралдын партия организациянын бюро кечигү-гүнө чаа кичини соңгупуру чу-гулааа деп саннар болза (учи-п-руткаа кичи орунуга), ол ышкаа партиянын ууртуу органа-рын чөпшөөршкени-биле өчөт-соңгулдалыг хуралдар аразында бюро кечигүгүнө чаа кичини соңгуп ап болуру. Мында-лаа партбюроун төлөдөдөрүн хуусаа-зын ол ууштайлы турар.

Айтыр: Өчөт-соңгулдалыг хуралды хуусаазы четкекте, партия организацияларын секре-тары өскө ажалыч шилчээде, оон орунуга чаа секретарын соң-гупуру-биле өчөт-соңгулдалыг ху-ралды чорудары албан бе?

Хары: Партбюро азы партком чок удуз эес партия организа-цияны болза, өскө ажалыч шил-чеге турар секретарын өчөтүп хуралга амырал бе, чаа секре-тарын соңгупуру бе, азы секре-тарын хүндүлгөзүн өчөт-соң-гулдалыг хуралга чедир секре-тарын оралдакчылар күөсөдө-нине деп айтырны коммунисттер-нин хуралы шийтпирлээр турар

ужурлуг. Партбюролуг азы пар-тия комитеттиг партия организа-цияны партия организациянын секретары өскө ажалыч шил-чээде, партбюроун азы партия комитетинин хуралы чаа секре-тарын ажалыч бадылашкын-биле соңгуп ап болуру.

Айтыр: Партиянын өчөт-соңгулдалыг хуралына партбю-роун ажал-чорудулазынга үе-лел (опенка) бээр бе, азы партия организациянын нинти ажалы-нын эки-багыт демдөглөр бе?

Хары: Партия организацияны-нын өчөт-соңгулдалыг хуралы партия комитетинин азы партбю-роун өчөтүгү үеде чорудуп кел-ген ажал-чорудулазынга үе-лелдэ бээр уужурут. Бюро чок пар-тия организацияларга партия организациянын секретары коммунисттерин мурнуга өчө-дүп бээр. Коммунисттер өчөтүгү үеде партия организациянын секретарынын чорудуп келген ажал-чорудулазынга үе-лелдэ бээр. Бир эес партия хуралы-дан бюронун ажал-чорудулазын-га үе-лел бербей, а партия орга-низациянын нинти ажалына үе-лелдэ бээр болза коммунисттер-нин мурнуга, бюронун болгаш секретарынын өчөтүгү бугурун-дан тостаны ол апар. Ычан-гаш партбюроун, секретарын

өчөтүгү үеде чорудуп келген ажал-чорудулазынга үе-лелдэ бээр — партбюроун ажалы-нын ажалына ууртулга дээр олар-нын харылашканын бедиини ту-рары ол болуру.

Айтыр: Партия эге органи-зациянын секретарына ийи чылдан ажыр улай соңгупуру болуру бе?

Хары: «Партия эге организа-циянын секретары ийден ажыр эес чылдааа улаштыр соңгуптурган туруп болуру» деп Уставта бижээн. Мында-лаа ук коммунист ажал-ишчи, органи-зация мергездилгин көргүзүп, удуз идегилни чаалап алган бол-за, ону коммунисттер партия эге организациянын секретарына база катоп соңгуп каап болуру.

Айтыр: Партия эге организа-циянын секретарына бир чер-те ийи чыл улай соңгукташ, оон соонда өскө организацияга барган коммунист анаа база-ла секре-тарыга соңгуп болуру бе?

Хары: Болуру.

Айтыр: Партбюлук органи-зациянын ийи чылдан ажыр улай соңгупуру бе, партбюлук соң-гупурун чорум калдыгы?

Хары: СЭКП-нин Уставында партбюлук организациянын соң-гупурун талазы-биле дөрт ай-тымшкын чок. Уставта партбю-ро

низация секретарын соңгупуру ху-саа дугайында чутулаа болуп ту-рар. Партбюлук ажалы — пар-тиянын «ажыл-чорудулазын» база бир хевир болуру. Ычан-гаш оон соңгулдалыг хуусаа-зын партия эге организацияны-нын Уставта айткан соңгул-далыг хуусаанын дүштүр чорудар. Коммунисттер боттарынын шийтпирлээни-биле партбюлук ор-ганизациянын ажал-даа, хааг-лаш-даа бадылашкын-биле соң-гуп алган туруп болуру.

Айтыр: Чыл четпез партия стажыг коммунист партбюро азы комитет кечигүгүнө соңгуп болуру бе?

Хары: СЭКП-

АНЫЯНДАН ТӨЛӨПТИГ

Беш чылдар мурунда Тандынн Кочетов суурга шериг хептиг, баштай чугаалажып, танышкан кижилер хөөрөмк-дөө өсө, өскө келген кылдыр болаар, анык оол чедип кеткен. Көдө суурга чаа кижилер чөпкөсүлү болат. Ону таныш кижилер анык оолдун.

— Таныбайн бар чактын, шалкылап келген бе, шуут чанып келген бе, шериг албанын дозуткан чакта, төрөн колхоздуга чүчү кылып ажилдаар сен? — деп бо-ла айтыра берлер.

— Чок, шуут чанып келгеним бо, баштаар черге баргаш-ла болуп мен, чүчү кылдыр дей-ди, оңу күсөдир мен мыйнаа. «Дыйкым, күсөдирин чөпкөсүлү дөй-ле мен» — деп, шеригин аяа дайынчымын камандирге чугаалаар дег, баштагы аарак хандылар.

Монгуш Алдай-оол Совет Армиянын шериг албанын конучу эки сайгыла-чүрүм-нүг, эки дайынчы болгаш политиктиг белеткедиг дооскан, чанып келген, чаа, чүчү кылып ажилдаар тодаралып, томуйлашканын алыр бола, «Коммунизмдин төрө» көдө ажил-агый артелинин баштаар чериге чөдө берген.

— Ада-иен малчын уктуг улау болгай, оларын күш-ажылы орун салгай аар, канып деп болаар сен? — деп, колхоз даргазы тода өсө, шенен чөдө дег, айтырган.

«Орун салгаар» деп чүчү дарга боор, аяа-ачамга дуулашкын дээрн ол ирги бе? кылдыр болаар:

— Тодаргайлаарга мал малдаарын дээрн ол бе, дарга? — деп, Монгуш ыла-ылаан.

— Иет, кыдыг. «Аныяндан ады камна» дийр. Шериг албаны дээр, амырдык-дык база бир школа болгай, аяа хой кадарбайн-даа турган болуза, кыдыг-берген дыйкым-на болгай сен, анык хараганардан күзөп ал—деп, колхоз даргадан ааа соода чугаанын анычар түнөй тиртип каан.

Оон бөр Монгуш Алдай-оол хой мал ажилда ажилда келген. Монгуш школачы чоран чылдарында, ылаңгыла чыгы дуулажып, колхоздарында ада-иенин дуулажып, хой кадарбайн чоран. Иччаарга оон ада-иени шаандан тура хоочун малчынарга саалап, коллективтиг ажил-агыйга каттыш-каш, мал малдап чоран. Иччаарга Монгуш Алдай-оол ада-иенин идегидиг дуу-лажып, колхоз даргазы Федор Лоза-

лакчыны болуп, бичеинин тура азка шапкан, хой бажы доскан чоруп.

Баштайгы үш чылдар дургузунда хай-хай хураганнарын оңа-менди, дегел-күштүг кылдыр, төрөн колхоздуга өстүрүп берген.

... Ионь айнык эгизинде колхоз контора-зынга баштаар чер кежигуеринин чугаа-сооду изиг турган. Төрөн чурттуң наймы-салы: — Москвада улаус ажил-агый чедип-кинеринин Делгелгезинче баар муракчы малчынарнын шилдигинин дугайында чугаа ыччаарга конторага болуп турган.

— Хойжу Оон Лаа-Сүү, саанчылар Бек-кис, Жунова, ферма эргелекчи Козлов-ский — дөө, эң сөөдүндө Монгуш Алдай-оолду адаш, артелин кол эотехини өш Сарылар: — кандидатураларын списогу ол-дур, шуутуз биске билидиргештер, са-на-ооналарын кадары-биле сүмөлөп ту-рар улустармыс бо — дөө, олуруп алган.

— Монгуш Алдай-оолду кирген-дир сир-лер, үр чыл ажилдаар кижилер болгай, аны-лаа кижилер, далажы бербөн бе, бе, мында-лаа болза көргүзүлгөр тодаралып көр-дүр — деп, колхоз даргазы Федор Лоза-

ревич Благинин арай далагалзай аарак айтырган.

Зоотехник анык малчынын күш-ажы-чы биографиясын тодаралы каапкан.

— Үш чыл улаштыр хураганнар мал-жал, шүптүзү менди кадарган-дыр, ол дээрте мун оранчок ажыг амыг төрүт хой-лар-дыр. Бир чөдүндө ыдыг. А ийи күн-ден бөр ам үш чылдын ыдыг болуп турар. Бо чылын оон үзүндө 595 төрүт хойлар бажылаптыган. Чүс хойга оонаш-тыр 95 хураган камгалап алыр хулаага алган, ам 103-тү менди ажаап алган. Ты-ва улашкын хойлары болгай, бир баштан 1 кг 900 грамм дук алыр хулаагелтиг. Ол хулаагелтин харын-даа ажыг күсөдиринге бузурелдиг — деп, зоотехник чугаалаан.

— Чөдө болуңуз бүтүш-төлөптин аажок кижилер. Өл-бүтө ишти шүптү коммунист күш-ажылы деп алаары эрге дөө дем-септиг турган, ам ол аты чалаан алган. Ажыл-хожул дөөнө тура дүжери чок, ара-гарында-ла сундукпас, дыка домангыч, ме-зүлүг кижилер ийи — деп, колхозтун партия организационун секретары өш Аракчаз дегин каан...

Удаанда Монгуш Алдай-оолдун аалын-

га өөрүнчүг медал келген. — Төрөн чурттуң чүрээ — Москва-же хап орап аас-кежик сөөзө тава-рышкан-дыр. Белеткедип ал — деп, зоотехник Сарылар хойжуга ыла-наткан.

Иизг хун дал дүш өрте бергенде хойлар хай дөөн айтты кижилер өс бараалаштыр чор-туп чор. Удаанын хойжу-биле ужуражы бер-дивис.

Чачыл-биле амыр-менди солчуп чоруп, чугаалажып таныжа бөривиске, демин чаа-ла колхоз конторазына биске ылаңгылаан Москва четкен кадарчы Монгуш Алдай-оол ол болду.

Малчынарнын республика Наадымын чаа күш-ажылы чедипкинер-биле ук-кудун. Хоюнун чаксы дугу болуп 1 тонна 80 кг дукту күрүнгө саткан мен. Ам удаас хураганнар кыгып эгелээр мен. Хураган дугу-биле кады дук планы ажыг күсөт-тинер. Хойларын дегел-күжү шымырак Моон удаас көжөр мен. Одарларын солаан тудум хой семис, дугу арыг, шынарыг бо-лур чүдө — деп, хойжу түнелинде чугаала-ды.

«Ада көрбөзүн огу көр, не көрбөзүн кызы көр» дийри ышкыш. Монгуш Моск-вага четкен. Төрөн чурттуң наймысалын ол магадап көргөн.

Д. ЕНДАН.

А. ДОРЖУ.

Току район.

ШКОЛАР БЕЛЕН БЕ?

БАШТАЙГЫЛАР ХҮЛЭЭП АЛДЫНГАН

Школарга чаа өөредилге чылы мырмал чоккушала келген. Урууларын өөренирген болгаш башкыларын үр-түнчелдиг ажилдаарын бүтү-ле таарымчалыг байдалды тургузар дээш школар, интернаттар, башкылар бажынарнын, эг-херекселдерин септеп доозары, школарын одактаа херек-лээр ын, хөмүр даш-биле хандылары бо хүнерде сонгарлаптыр болбас чу-гула айтырларын бирээни алаарган.

Улуг-Хем районуну школарын чаа өөредилге чылына белеткенер тала-зы-биле бо чылын мурунда чылдар-га болаарга хой ажилдарын кылган болгаш оларын хой-муруну септе-лерин доозуп азы доозар чоккушала турар.

— Чаа өөредилге чылыга школа-ларын белеткээрде школарын бек-дик културдугу дээр шериг чылы чарлаан конкурстун негелдерин удурутуга болураш, школа бүрү-нү септеге белеткелерин эки хынамча-лыг, шыгыны көрүп, бички-даа чөдө чедир кылдырмаан болаа, оңу дардан эдерип чедип ал турар. Бис-деп, Улуг-Хем районуну районо эргелекчи Наталья Михайловна Мареева чу-гаалаан турар.

Эрткен өөредилге чылы төнөлөк турда-ла, районуну школарынга септеге чорударын айтырнын рай-куксомга чугаалашкан, конкурс чарлаан. Оон түнелин үндүр база септеге үзүндө оперативтиг уду-рутуган хандылары биле район Со-ветини куракчы комитетинин дар-ганын ооракчымыз эи И. Н. Луби-шевке баштаган 7 кижилер составт комитетини тургускан. Составт ту-тус школарын эрип көргөн болгаш школар директорлары биле сүмөлө-жип турган, школа бүрүзүнү септе-гелеринин планын мырмал үрүмк кес-теринге чедир тодаргай ажилдап кылган. Оон анында районга эи эки септетинин, бекдик културдугу школа дээр чарыштын негелдерин кылгаш, школа бүрүзүнө чорудуп берген.

Школарга бекдик културдугу дээр районга чарыштын негелдери шы-нап-ла бүтү талазы болгаш шыгыны негелдери, мыла школар, интер-наттар, бажынарнын септетерин, бола-биле хандылары, ка-бинеттерин спорт болгаш география шилдерин дээрин, школа чанында дуржулгу участогун эи ажаарын, урууларын учезун чогуур үзүндө кылгаш, кластарын четкелерин, өө-редилге номнары, херекселдер-биле хандыларын база оларын септетерин деп бээр тодаргай айткан. Школа-ларын чаа өөредилге чылыга белет-келерин баш удуз тодаргай планан, ор-ганизацион хемчелерин боттардыр-гы болгаш партия, совет органдары-нык база район комитетинин тала-зында негелде, хынамчалы күштө-дирбиган, школар коллективте-ринге боттуз дууаны чедирип кел-генин түнелинде районуну школа-ларын септегелерин багай эвес болуп турар.

Чокку эрткен хүнерде школарын бекдик културдугу дээр чарыш-тын район комитетини эргелекчи үрүмкүнерин кылгаш, школа септе-гелерин чөдөдө байдалды дег та-нышшылаан, септегелер дооступ, бе-лен болу берген баштайгы школа-ларын хүлээп алырн эгелер берген. Районуну 24 школарын иштэн деи ам бо хүнерде Шагаан-Арыгын № 1 ортумак Хайраканнарын, Булу-Теректин, Уруунун, Кара-Талдын, Арыг-Уурун, Эйлиг-Хемини школа-ларын чаа өөредилге чылыга бүтү талазы-биле берген болган деп санааш, район комитетини хүлээп алган. Хү-лээп алдыган школарын иштэн деи Эйлиг-Хем септегелерин септе-гелерин эки деп демделеттинген. Бо школа моон мурунда школарын багай деп санааш турган. Райондарын бирээни турган. Бо чакты септегелерин школа директору эи Чөреве шып түнелинде ол хынамчалы чоруктанын түнелинде ол хынамчалы оран-ба-жынарнын эки септеп алган эс, ха-рым чугула дериг-херекселер, каби-неттер, плашадкалар-биле база эки хандырыгын.

Булу-Терек школарын септегелерин чыл бөрүгө багай чорудуп кел-генин школарын бо чылы септегелерин нарын болгаш хай турган. Дирек-тор өөренип чоруп барза-даа, өөре-диге эргелекчи Монгуш бүтү баш-кыларын болгаш ажилчыларын күжү септегелерге мөңгөп тургаш эрте дооскан. Школарын септээр болгаш чаа кылдыр пеккаларын ол бөдү сал-бышаан, өскелерин пекка кылырын-га база өөредип каан. Шагаан-Арыг-тын № 1 ортумак школарын бо өө-редилге чылыга бүтү белеткелерин база эки болган. Бүтү-ле эргежок чугула үзүндө кылдырган, кабинеттер, пла-шадкалар болуп-чогууру-биле белет-келтирген. Кара-Тал школарын пар-талаар болгаш дериг-херекселдерин эрткен өөредилге чылында үрелбейн, эки кадалагыттыгыннан септегелерин чикеткен болгаш акча-хөргөни чар-гылаалыга камнагалыг болган.

«Школа септегелер доозулган, ха-мык чөдө беле. Кээп хүлээп алырар» деп медал районга үрүмкү кээп турган. Шынап-ла, Шагаан-Арыгын № 2 ортумак школарын көөрге, экинде «Кирпич моорларан, уруу-лар» деп лозунгундан бээр азын каан. Шууту чөдө беле. Ол школарын ажил-агый эргелекчи Афанасий Аб-рамович Шустов эзулуг-ла ажил-агый ээ болган. Директору чазы-на халажы чоруп барган школа-нын бүтү септегелерин ол бөдү баштап кылдырткан болгаш олар чүдүн ба-за белеткен ап шыдаан. Эрткен чылын чарлаптыгын конкурсука район ишти-ге тиякчы болгаш СЭПП райкомунуң болгаш райкуксомунуң школа-лар аразына шилдир чоруп. Кызыл турган чаалап алган. Тодаралыг турган чаа чылы септегелерин болгаш оларын өөредилге чылы дооступ турар-ла кады дооскан. Ам школа-да логер ажиттыгына-биле оңу чүдө чугаалаары артыкан.

Улуг-Хем районуну школарын чаа чылы септегелерин бир оңагыр чүтү болу, мурунда септегелер ба-гай турган школарга, чедир хы-лымдай турган тудуларга кол кы-зынгей салганы, школар белет-келерин хой-иштинин киржилгелерин кылганын болган. Чакты сес чыл школа бо чылын бүтү оран бажы-ларны чартып шукатуулаа, дыка хой пеккаларын эс кылган. Оон анында мурунда дөт чылда ажилга-ттылмай келген хой кластыг школарын ажилга-ла кирип, боловааны, чунар бажыны өскө бажынарже көжүрө кылган. Мындам хой капитал ажил-лар турга-даа, школа өскө септегелерин чедипкинер чорудуп турар. Септегелер август 5-те бүрүн дооз-рогына школа директору Т. С. Биче-оол бузурелдиг. Чүдө дээрге школа коллектив, Жидан аттыг колхозтун баштаар чери боттарынын урууларын өөредар школарын, оларын чурттаар чымык ажилдап турарлар. Колхоз школарын партия септегелерин кылдыр 5 мастерлерин бөдүнү күсө-биле Чаа-Хөл суурдан эвек берген, бажыларга 2 кабат, 8 кварталын бажыны эрткен чылын туткаш берген. Ам ийи аал ишти чурттаар бажыны септегелерин колхоз кылгаш турар. Чакты болгаш Ийн-Тал школарын оларын ажилга март айда-ла белеткеш, школар чанында дү-жүрүп берген.

Тодаралы Чаа-Хөл болгаш чамдык өскө-даа көдө Советтер школа септегелерин чугула кичээнгей салып, боттарынын контролюнга алган. Чам-дык школарын септегелерин көдө Советтер боттары шуут удурутуп турган. Бындг чөдөдө школа, интер-нат, бажылар бажынарнын септе-гелерин эки, олар амык беле бооп турар.

Районуну партия, совет органдары школа назымг урууларын учезун кылдырыпче башкы кадрлар-биле шко-ларын хандырыпче, кластарын комплектилерин четкелээр талазы-биле чугула кичээнгей салган Моон түнелинде районга уруулар учезу-ноль бирде доозулган школарын

класстарын четкелээр кылды-ган, өөредилге номнары, өөредилге херекселдерин-биле школар ханды-рымган болуп турар.

1965—1966 өөредилге чылыга шко-ларын септеге белеткелерин бай-далын нийти районуну-биле алырга эки ышкыш көстүр болзажок, район-нуң партия, совет органдарын, шко-лар болгаш ажил-агый удурутукчу-ларын шыгымы кичээнгей негеп турар берге айтырлар, дарый чай-латса чогуур четкелер ам-даа бар дээрин демделегейн барып болбас.

Арыскан школарын капитал септе-гелер бо чылын кончүт улау болган. Интернаттын фундаменттик, кыры-шы чартып кылдыр, столовааны кы-шалган болгаш өскө-дөө агар септе-гелер хой. Бо школарын директору эи Бүдүч чаа ажилдаан, анык кижилер анык «УТКА 25 чылы» сов-хозтун удурутукчуларын, көдө Со-веттин дуузы эргежок чугула, Мын-да септегелерин шылары ийи-лаа эки эвес. Бедир-Кежигини школазы ба-за эки белеткелерин.

Көк Чыраа сес чыл школазы хем-чээл талазы-биле 4-ле кластыг бичи-ни школа, оңу канчаар-даа белеткен ол болурун аргазы бар. Ол кире-де-ле школа директору эи Комбей-оолдун харысалга чок чоруп-биле ол школарын септегелерин кончүт багай чоруп турар. Ханаларда шукатуурамы хоорук, оок черлерин эгелер, кыры-дан чугаалап каан. Дашында-даа ой-бак сандар черлер хой. Херимери үрүмк, дуржулга участогу шуут са-даргаан.

Бо чылын районуну чамдык шко-ларын оран-бажынарнын алды-дар азы ажилга-ла кирбей турган тудуларын доозар хемчелерин чор-удуп турар. Бичеаажок оларын чамдыктыр амыг чедир доозулабай турар. Тодаралы сес чыл школазын мурунда-ла улай кылган 4 кластыг школарын «Күш-ажылыг хосту» кодо кылгаш турар. Оон шалазы, пеккалар, соңга хаалгалары ам-даа кылдырмаан. Иштики шевер-лөөшкн ажилдары эгелээр-даа. Ол киреде ында ажилдап турар тудулулар эвеш, чамдыкты материал чогулдан олар безин кылды-чуура тыппай бар. Ол ышкы Эйлиг-Хем, Иштин-Хем школарынга туду-лар чоруп турар болза-даа ажил-ды темпиз копкак.

Район школарын эи хой муруну олар чүдө-биле хандырыгын, Бичаарга Чаа-Хөл ортумак, Иштин-Хем школарын, Ак-Туртууну школа-ларын доозар ын, хөмүр-биле чедир хандырыгын. Районунуң эки ажил-агый чери школарга белеткен бээр ышкы чүдө 50 хүзүг белет-келген. Олар чүдө сөөртүлгөн он-за хожуулар турган. Мааза Шагаан-Арыг АТХ-нын удурутукчуларын че-мелерин барып болбас. АТХ машиналар хоступ турар үдө школарын олар чүдүн сөөртүп берип болуп тургаш-ла, оңу чедир кылган, чамдык чер-лерге карап ажиттан, үрүмк маши-налар чоруктаан турган. Чамдык кол-хозтар болгаш совхозтар Жидан аттыг, Тодаралы колхозтар ышкы школарын олар ажилга март айдан белеткеш, школар чанында дү-жүрүп берген.

Школар ажиттыгыже чедир бир ай артыкан. Чаа өөредилге чылы-га школарын белеткеш талазы-биле улау хемчелер, чамдык эки чүдө-лөп кылып алган болзажок, ам дүргөн шиптирлээр, дарый доозар удурутук ажилдар район школарынга кончүт хой бооп турар. Моон ужурунда СЭПП райкому райкомунуң, көдө Советтер болгаш ажил-агый база школар удурутукчуларын школарын септегелерин ам-даа шыгымы кичээ-нгей салыр ужурут дээрин факти-дар көргүзүп турар-дыр.

С. ЧУЖИТ,
«Шынык» тускай корр.

АЛДАННЫҢ АЛДЫНЫ

Якутия алдын-биле кайгачык байлап. Якут черин валюту болуп магаалыг хой байлап тывыштыр совет кижилерини мурунуга ажит-тымын кээп турар. Алдын тывыштыг Алдан өзүп болгаш аныккыш оран. Ол черин улау чурттавайн турган черлеринде чагайжыды тут-тулган чаа-чаа ажилчын суурлар туттуну. Түлаалар болгаш эки-көксактар аразында оржигарын кылгаш турар. Алдын уургаларында алдын тывыштын эргилерин дериглерини оронуга амы шагын сайыраагай дериглери үрүмкү барып турар. Лениний уургалын Лебелин фабриказын чарты дээрин оон күчүзүн ийи катал улуттыр-дар болгаш чуртка немелде алдынын бээр. Алдын Курахага да ру-дазы арылар комбинаты ажилга-ла киргеннин соода Алданын алдын улаан-на арбын болуп.

ЧУРУКА: Орто-Сала хемиян уунда. Чер казар кайгачык улау машина—№ 41 драга ында бешки чыл ажилдап турар.

ПЕНТАГОН ҮЙТӨШӨӨН

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Вьетнам-да америк агрессияны калбартыр-талазы-биле АКШ-тын президен-ти Джонсонун чарлаан хем-челерин, америк дайынчылар-нын бодалы-биле алырга, ам-даа четпес болуп турар. Муруну Вьет-намче чүдө 50.000 солдаттарын болгаш офицерлерин немей чору-ларын Джонсонун шиптирлээр-нин шериг бөлүктөрүн кайгып, эл-десинин турар деп, АП агентиле дыйкычкан. Муруну Вьетнамда америк күштерин өстүрер «ке-рел өомжү» чоруп турар деп болгаш санап турар. АП

ТЕЛЕГРАФ МЕДЭЭЛЕР

Делегейнин улустары удурланып турар

Муруну Вьетнамда бөдүнүг чөпсөктүг күштерин улам ылай өстүрерин АКШ болап турар дугайында америк президентини меделегин делегейин хой-иштин-ин дүвүзүзүн-биле дыйнаан.

«Джонсонун меделегин Вьет-намда интервенцияны калбартыр дээр чүткүз болураан өскө чүд-даа эвес-тир» — деп, Чехослова-киянын «Руде право» солуну би-жөн. Америк империализмге удуз Вьетнам улустун маалымат-демисидин чехословак ажилчы чоннар дөткөп келген болгаш дөткөп-даа деп, солун демделеп турар.

Швейцария Коммунист пар-тиязынын органы «Ню дэг» со-лунун бижээни болза, президент Джонсонун үзүндө АКШ-тын политиканы делегей байлымы ба-зым бүрүзүндө хоранан база чи-дигелдирип, делегейин дайынче чоккушаладып кел чорутур. Вьет-нам — аааа өң-не толарга чикке болуп турар. Америк дайын чору-дугалары дүргөн калбарып ту-рар... Сонгу Вьетнамды бомба-ларын соккадыры болгаш дашык шериглерин Муруну Вьетнамды үндүрер бири черегин «оруга-газы болуп.

Сириянын ажилчылар про-вильдеринин бүтү-нити феде-рацияны удузлашкынын теле-грамманы АКШ-тын президен-

тизичче чоруткан. Ол телеграмма-да чугаалап турары болза: «Тай-быннын хөргөни туржуп турар бистик акы-дуумуларын шыгымын унувусту каттыштырып тур бис. Капиталист монополиялар-нын чилби эрге-ажыктары дөөш хоорайларын үрелген, Вьетнамдын тайбын чоңуга удуз агрессияны боттардырып турар үдө ыгы чок олуруп шыдаас бис. «Вьетнам-дан холун ыра!» — деп шиптир-лөп негеп тур бис».

Вьетнамга дайын калбартыр дугайында Каттышкан Штаттар-нын чазанын шиптирлеринге удуз АКШ-тын болуза чоңун ызы-бүрү бөлүктөрү база хөдөдип турар. Стратегия публицист болгаш хой-иштинин санал-оона-нын айтырларын талазы-биле специалист Сэмюэл Лубел-лай «Вашингтон дегл пьюс» со-лунун арынарында бижээни болза, экөн саналын айтырган американдардан хой-хай кижилер удуз АКШ-тын болуза чоңун ызы-бүрү бөлүктөрү база хөдөдип турар. Стратегия публицист болгаш хой-иштинин санал-оона-нын айтырларын талазы-биле специалист Сэмюэл Лубел-лай «Вашингтон дегл пьюс» со-лунун арынарында бижээни болза, экөн саналын айтырган американдардан хой-хай кижилер удуз АКШ-тын болуза чоңун ызы-бүрү бөлүктөрү база хөдөдип турар. Стратегия публицист болгаш хой-иштинин санал-оона-нын айтырларын талазы-биле специалист Сэмюэл Лубел-лай «Вашингтон дегл пьюс» со-лунун арынарында бижээни болза, экөн саналын айтырган американдардан хой-хай кижилер удуз АКШ-тын болуза чоңун ызы-бүрү бөлүктөрү база хөдөдип турар. Стратегия публицист болгаш хой-иштинин санал-оона-нын айтырларын талазы-биле специалист Сэмюэл Лубел-лай «Вашингтон дегл пьюс» со-лунун арынарында бижээни болза, экөн саналын айтырган американдардан хой-хай кижилер удуз АКШ-тын болуза чоңун ызы-бүрү бөлүктөрү база хөдөдип турар. Стратегия публицист болгаш хой-иштинин санал-оона-нын айтырларын талазы-биле специалист Сэмюэл Лубел-лай «Вашингтон дегл пьюс» со-лунун арынарында бижээни болза, экөн саналын айтырган американдардан хой-хай кижилер удуз АКШ-тын болуза чоңун ызы-бүрү бөлүктөрү база хөдөдип турар. Стратегия публицист болгаш хой-иштинин санал-оона-нын айтырларын талазы-биле специалист Сэмюэл Лубел-лай «Вашингтон дегл пьюс» со-лунун арынарында бижээни болза, экөн саналын айтырган американдардан хой-хай кижилер удуз АКШ-тын болуза чоңун ызы-бүрү бөлүктөрү база хөдөдип турар. Стратегия публицист болгаш хой-иштинин санал-оона-нын айтырларын талазы-биле специалист Сэмюэл Лубел-лай «Вашингтон дегл пьюс» со-лунун арынарында бижээни болза, экөн саналын айтырган американдардан хой-хай кижилер удуз АКШ-тын болуза чоңун ызы-бүрү бөлүктөрү база хөдөдип турар. Стратегия публицист болгаш хой-иштинин санал-оона-нын айтырларын талазы-биле специалист Сэмюэл Лубел-лай «Вашингтон дегл пьюс» со-лунун арынарында бижээни болза, экөн саналын айтырган американдардан хой-хай кижилер удуз АКШ-тын болуза чоңун ызы-бүрү бөлүктөрү база хөдөдип турар. Стратегия публицист болгаш хой-иштинин санал-оона-нын айтырларын талазы-биле специалист Сэмюэл Лубел-лай «Вашингтон дегл пьюс» со-лунун арынарында бижээни болза, экөн саналын айтырган американдардан хой-хай кижилер удуз АКШ-тын болуза чоңун ызы-бүрү бөлүктөрү база хөдөдип турар. Стратегия публицист болгаш хой-иштинин санал-оона-нын айтырларын талазы-биле специалист Сэмюэл Лубел-лай «Вашингтон дегл пьюс» со-лунун арынарында бижээни болза, экөн саналын айтырган американдардан хой-хай кижилер удуз АКШ-тын болуза чоңун ызы-бүрү бөлүктөрү база хөдөдип турар. Стратегия публицист болгаш хой-иштинин санал-оона-нын айтырларын талазы-биле специалист Сэмюэл Лубел-лай «Вашингтон дегл пьюс» со-лунун арынарында бижээни болза, экөн саналын айтырган американдардан хой-хай кижилер удуз АКШ-тын болуза чоңун ызы-бүрү бөлүктөрү база хөдөдип турар. Стратегия публицист болгаш хой-иштинин санал-оона-нын айтырларын талазы-биле специалист Сэмюэл Лубел-лай «Вашингтон дегл пьюс» со-лунун арынарында бижээни болза, экөн саналын айтырган американдардан хой-хай кижилер удуз АКШ-тын болуза чоңун ызы-бүрү бөлүктөрү база хөд

(Танчүзү. Эгеиз № 178, 179
«Шында»).

Дандар сүтүнү керимини ишти-
де чогураа шалла-ла борбалаган.
кады түтүрүп, чамчыктары кырып
келген. Ирина Сатова соңгозын
ажылып калса, өрөөн иштин чагай
чүт дотуп кээр. Кезек-кезек салгы-
га чогураа салдыртканын тургулаар.
бичин катчыктар шилеридир. мон-
наштылаар.

Колхоз даргазы ажылап чоруй
барган, а Ирина Сатова улаарып чы-
да хонган уруу Любанын шымылаар
улааш, хандыр-халдыр тынараа хөрө-
көдүрүп, чамчал чыдарын, шырай-
арынын аян кирип, чингир-кызыл
болу бергенин, чактары долбанын
чараш аларынын көрүп олтурган. Ийи
бичин огул шимээрерге, олары сым-
мыранын хоруп каан. Оон Любанын от-
туп келгеш, думаларынан чечетер
хараманын эгелген. Болдар кы-сы-
биле алазын чаргылашканнар:

— Көрөм, аяй, Люсяны! Сиген
хараманын чүе-дир!
— Силерни кичи көрбөз бе, кө-
рүнчүктөр! Убаңар удузун, дашты-
гаа барып ойнанар!

Люба оттуп келген:

— Аяйым, аяйым!
Бара дүш чөткөн,
жыкы сыкый, дүтүт
сырткы болган-дыр мөн!
— даш, чинк-чинк та-
нчыл аарак тура та-
лаан, кидик-хевин кет-
тигеш, бичин уругдар
дег өпчөөнүшпаш, даш-
каар уне халды келген. Дүн өлсөн
өрүлөй берсе-даа, эртеги сөргүн
өрүлөк. Люба нога аразында ку-
дуктан чокот куу, сепкеридир
чүтүп алган. Оон ногаа сугтарар
сүт хуңге чылып турган даш, мыл
доскаары долдур кулуп каан.

Эртеги чен сөлдүндө Люба сонга
дужуга сандайын дедир мунуп ал-
гаш, сандай ооразына сөгелди үс-
түргөш, кудумчула эртеген-дүшкөн
үлүстү хайгаарап көрүп олтурган.
Люба база убагынын чамыга кел-
геш, стол азынга шенсөн үстүргөш,
бичин чүдүрүүн чаагына шашаш,
дүнүн-не сонга дужуга соодажар
аскыр дагааларын дилегинип аге-
лээр.

Сиген бригаданын удузу эртин
турган. Андрейна дугайын чугаала-
жы бээр ири бе деп, Люба киченин
олтурган. Улаваанда ийи оол ужура-
жы берген.

— Дүн ийи сараат тургустувус,
ана бир-ле тейлер!

— Хөдөөн сөөртүп турар ийи
сен бе, тала? Дамчыр дыналым.

— Ычанмай канчаар ийи, дом!
Шыдай чүе-дир. Сен дег, сырткы
жыкыштыг халестеп хунээр эвес!
Балык-байлагда харынын тогтас, мөөн
хөдөөн чиген мал эдиге тодар
ыйнан!

— Улус сенээ ажылды мүн-не кыл-
дыртыр чүе-дир аа? Бандыг айтты
мунуп тур сен?

— Чорбаа-Доругун!

— Мөөн кааптас-тыр бе?

— Амыр чүе-дир, трактор-ла
беш-алды хөдөөн сөөртүп барат.

Чугаа тенген. Любага хомуданчы
болган. Ол ам чүгө Андрейнин ду-
гайын болар, оон-биле ужурашкы-
нын сактыр, еске чүе-даа эскербес-
теэн. Кичиниң чалыны назымында эр-
теп оруун дотуп чөткөн кээр ынакшыл
деп хайгымын бар. Кым-даа ону ой-
бас, кымга-даа таварып кээр, аяа
демир херим-даа доктар болбас. Ону
уткуп хулаа алар апар, айла-чыла
манаан эки өңүк дег хундүлөөр, чы-
лыглар, чымчактаар болгай. Ынак-
шыл келди, Люба, ону утку! Чок,
чо-ос, амдынында Люба ону билбөз,

ону танываан. А улаас танып ап-
тар...

— Люся! Сигенчилер кежээни-не
кызыл-кат аккаар-дир, каттаалам.
— деп, Люба думамына сөгелген.

Люся амырай-ла берген:

— Ой, угбай, кызыл-кат арыгга
үнер чүе бе?

— Ийе, Люся.

— Ол арыг шыргай бе?

— Ийе. Иштине кире бээрге, дүн
көзүлбөс, чүгө дээр кылаар! Ханы-
лап чоруп каарга, дээр бичелесе-би-
челесе, мырынай тевене уду дег
апаар!

Чорупканнар. Арыг ишти карангы-
лап кээрге, Люся коруп, «Айыг,
бөрү келсе, угбам күш чедер бе?»
деп, Любаны топтоп көргүзсө: чү-
гааа болуп, чүгө дээр, чинк ша-
раш ийикти, школачы уруглардан
улгатпас, бичин болган. Арыг ханы-
лап тууду-на Люся улам чигинип,
угбаанын айтыргылаан:

— Угбай, сен ам улут кичи сен
бе?

— Ийе, Люся. Сонгулдага киржир
мен.

— Аам-биле дамай-ле бе?

ЭРНИЦ ЭРЕЗИ

(РОМАНДАН ҮЗҮНДҮ)

— Ийе.

— Аам-биле база?

— Ийе.

— Күзүн аам ышкаш башкылаар
сен аде, угбай?

— Ийе... Эге власстарга.

Люся ол-даа чигинчиг болган.

— Угбай, башкылаарда чүе кедип
алыр сен?

— Хевини.

— Бедик ээжентиг туфлинни бе?

— Ийе.

— Ааманы дег, кара бостомунну
бе?

— Ийе.

Люсян сепкили ханган. Угбасы
мычкар кеттирилсе, улут кичи апар
деп бузурган. Ынчалла-даа кат тып-
пайнына чегенген. Эдиге-кежиг те-
ниң хараганга шымбакташын, шагар
откы шактырып алгаш, пат могол
тургупкан Люба эртеги-не сандайын-
га олтурган, а Люся орнуна дым-
дамын алгаш улаан чыдыра, Ирина
Сатова кирип келгеш, уругунан ай-
тырган:

— Аарып тур сен бе, уруум?

— Чок, аяй... Анаа-ла, Люся-би-
ле арыгдан кат тыппадыр.

— Мыда кичи мунгаар чү боор,
уруум! Кызылда эш-өөрүнү сактып,
чалаарап тур сен бе? Ажырбас,
ажырбас, эним, школа амыттына
дээрге, бис ийи-даа чай чок-ла апар
болдур бис ийи.

— Чалгаарайын-дыр мен, аяй.

— Ажырбас, ажырбас, уруум. Бо
черге өрөшү бээр сен. Мында база
Бызыл-биле домей-ле: эки кыстар,
оолдар көшөй. Өөрөжөп чурттай бээр
сен. Приемникти долга көрөм, хөг-
лүт хөгүм бар эвес бе.

Кызылдан концерт дамчып тур-
ган. Мы, хөгүм өрөөл иштин дола
берген.

Сигенчи өөрүнү аразында Андрей
Чорбаа черде Любага онза чокот,
сегкини өртүп келди болган. Бир-ле
каттап дүштөр ойде оол келбейн бар-
ганда, уруг ону чиди-биле билген.
Люба сүт кыдынына чааскан кылаш-
тап, «Найчап барганым ол! Оолдар
туржук, кыстар-биле бизин мынчаар
сеткилим коптарышпас ийи мен?»

Алдын-оол ДАРЖАА.

деп боданып чорааш, канчагыш-ла
көрүптерге, мунуна тал хөдөгөни-
де ийи кичи олтурган. Бирээни аны-
кы кичи, ары бичежес куу ар, ийи-
хевин трактористи, а өскөөнүн оор-
газы Чорбаа ашактын болган. Оон
эртип чыда, улустун чугаазынын
ужу-кыдынын дынап каан.

— Даг-ужундан үндү бе, ашаа?
Чүгө бээр калгып келгени ол? Сугу-
же дортал кире берзе?

— Адымны көр даш... Уа-оо,
уа-оо! Ийин ай...

— Бригадан изиг мунден ижи-
вит. Талон берей бе?

— Хеврегиди чедер даш чүе.
Оолдар мени көргөш, аянын таа-
рыштыра бээр. Будун хынаары багай.

— Хеврегиди чүт, огулн биле
кеенил билбес эвес.

Ашактын чү дээни дынап-баан.
А Любанын арым иши даш, бук-
тур боду дерида берген. Дүргө-не
ижи көрүп каарына даш, чашты-
нып чорааш, өвүргө каттыжып ал-
гаш, хөдөөн бөзүп турган. Канча-
гыш-ла көргө, Чорбаа ашак хараган
ууңду көстүп келген. Бир-ле чүе-
ге өвүрүп, байырлап, хөгдөп, мөгө
салган улус ышкаш, ийи холу-биле
домсак чакпак турган.

Чөргө бизим хире черде Доруг
этежес сигенин дүште чок хиле-
р...

брактаар. Шалыпчы кичини — хун-
дүлөөр, шагнаар, чалгаа кичини —
электээр, сугтаар.

Печенкинин сестери ашакка таа-
ланчыг болган.

— Тырааккыр урели бээрге, сын-
ган демирин солуп аар.— домей-ле
даргыртканын чүгүр бээр, оолда-
рым. А аш чөмдөй бээрге, оон будун
солуп бут-даа чок, бажын солуп
баш-даа чок эвессе, оолдар, ону
черде утпанар!— деп, Чорбаа чагып-
тагып, бутуука хөрөн ажыгып ал-
гаш, шынааны өрү алды хая көрүп,
кырап каап, чокшүлөп каап, басып
чоктапкан.

Сигенчилер сергек-сергек ажыл-
дап, Чорбааны-даа, Чорбаа-Доругу-
даа аксыдан дүжүрбей турган.

Ол хун Люба чырык өртөмчөй
чаагай амылралга бир-ле онзаы-
биле өвөөн. Күскээр чайнын сал-
гынына чаагы хуерген кыс чор-
гаар болангылаан: «Таныр, таны-
рас-лаа болза, бодум ышкаш, анык
аш-өөрүм аразында ажылап шы-
даар-дыр мөн! Экинч акшаа көстүр,
мактадыр, бактын багы чаштынас,
ади-чазар, коллективтег ажы-
агынын магалым! Бүдүгү кадр-
лар мааа дайыгып эер эвес! Бо
дугайын өрөнкүчүлөрүмө баштайгы
кичээлме-ле чугаалаар мен».

...

Шарыжыкка үстүрүпкен Любанын
чанын Андрей маң-биле барып
кеткен. Ол ийини эвден чугаазын
дунанын улаан айтты, чадаг улус-
тун шимээни басып турган.

— Андрей дарга шыдаар-ла-дыр,
оолдар, хунаын томаарытып,
боларга калай шилип бээр чөткөн-
дир — даш, хөвөрик колхозчу шар-
ыжыкты ышкандырган оолдарын
шооткан.

Улус каттыжып, чүгүл-ла тур-
ган. «Эдиге чажынып калдырар, ку-
дуктар, хол-бунаар кичеян бе?»
деп, согарын хулааган ашак хы-
лаа-даа, оолдар чүе катгып-ла
турган.

— Тынык бардамнапкан-дыр, ону
хос тынык-биле домейлеп азаар-
дыр!

— Херетилең аңгал оол, ХБА-
а аттирип бааи.

— Болун канчаар чаштай бержик
сен?

— Эрин-кызын көрө, улус ар-
тычы чүткүр!

— Каткы үндүрдө, хамыктын
мурнууга кээр!

Баштак бажы халалыг, оон бажы
ораштыг: оолдар сегиржип ал час-
кылар. Чыдак чокка чүе үнер
эвес, бирээни-ле ажинып үнер, оо-
зуу өөрү чүе сугтаар:

— Ажылдарын кыды, чурттаа-
ры кыды, анык-хөгүт өвүрдөн
чүе дестиг?

— Багын сөглөөргө бачды
арып!

— Сөглөөргө кайын арыр, мин-
нирге-ле арыр ыйнаан.

— Оол-биле өрүшпөөр, оолдар,
өкпөсүн соодуп алзын.

Хунаын сүргөш, улус турлагы
уурук-сууруктап чоруп турда, Лю-
ба турган черинден шимтеван,
тад бажыне көрүп алгаш, катты-
рымап турган. Андрей оон холун-
дан камын сегиржип алган.

— Канчап бардың, Люба?

— Чок. Анаа-ла.

— Чажырбайн керем. Мени өн-
күп деп болзар болтуна.

— Чугаалаар чү боор, черге көр-
дө.

Андрей куду көргө, Любанын
идинин ээжээ турду берген чыткан.
Оол эөккөш, калаазыны кокайган
ээжети алгаш:

— Суг кыдыныга даш-биле кадап
аар бис, Люба, ажырбас — даш,
уругун чөткөш басыпкан.

Хун хөдөөп келген. Талда аскаш,
дүштөп алырынче кыйгырар демир-
лөк даажы чыныккан. Дүш
элек болганда, сген кургай бер-
генин болган ону бөзүп эгелзэрин
медээлэни ол бооп-тур.

Тыва дугайында кино

ЧУРУКТА: Режиссер-оператор Е. И. Ефимовтун республика Наадымынын үзүндө чурук тыртты-
рып турары. Фото В. КРАСНИКОВТУУ.

Күркө шапканын лауреады, до-
кументалдык фильминин Топ кино-
студиясына 28 чыл ишинде амыл-
дап, ол үенин иштине 100 ажыг ки-
нофильминин кылган, дуржугалыг
режиссер-оператор Евгений Иванович
Ефимовтун дурткан чеди кичи со-
ставтыг бөлүк чокта чаа Тывага че-
лиг келген. Ол бөлүк Совет Эвиле-
тин улустарынын национал спорту-
нун, оон шаандакы болгаш амыг хе-
вирлеринин канчаар хөгүлүп, сайы-
рап турарынын аразында докумен-
талдык кинофильмин кылды.

Кино тырттырар бөлүк Эстон ССР-
нин национал спорт маргыздааларын

га чораан, оон соонда бистин респуб-
лика чедип келгеш, республика
Наадымынга киржи, национал тыва
хүрөш, аш чарыштыр маргыздаа-
ларын көрүп, хөй чуруктарын тыр-
тырып алган. Массалыг байырлап
чуруктарынаан аңгаша, республика
хүрөш маргыздаагына каш улаа
шугул келген мөгө Оолар Сүүр-оол-
дун болгаш анык мөгелерини хүре-
ш, дөвүп турарын көргөскөн чурук-
тар хөй черин ээлээр. Хүрөш үзүндө
ойнал турган үрер хөгүм аялгазын
кинога тырттырган. Наадымдан аң-
гыда, Тыванын агаар-бодууну база
«Чогураа» колхозка хүрөш оюнун
көргөскөн чуруктар бар болур.

Е. И. Ефимовтун кино тырттырар
бөлүк Тывага ажылын дооскан. Олар
Грузин, Казах ССР-лерини спорт мар-
гыздааларына база бо чылдын август
айда Москва хоорайга болур Бүгү-
эвилдин спорт спартакиадагына
киришкеш, чып алган материалла-
рын амылап кылар.

Ычангаш бистин чуртувустун улус-
тарын национал спортунун аажок
сайырангай болуп турарын көргүзүп
турар документалдык кинофильм
бо чылдын декабрь айда чуртуу эк-
ранынагына үнүп келир. Ону чүгө
бистин чуртувуса эвес, база даш-
тыкы чурттарже тардыр. Д. АНАЯ-ООЛ.

НОМЧУ, СОНУУРГА, БИЛИП АЛ

СИЛЕРГЕ, СОНУУРГАКТАРГА

ЧАЙКАЛАР бөлүк-бөлүк-биле улаар. Москва
чанын бир хөдөгө чайкаларынын саны 40 мүн
челип турган. Ол бөзүгү кыш базары-дыр. Чай-
ка кажан-даа өске укта кеш хонмас. Ол мун-мун
күш чуургаларынын аразында бодунуун тып ал
турар. Баштай даштын хевиринден билип ал ту-
рар боор деп болгаш, чуургаларын бөзүп турган.
Чайка өң мугал билбес болгаш база-ла кээп хо-
нулар болган. Чуурга орнунга картофель салып
каарга, чайка база-ла мугалтырбас. Бир-ле каттап

улут страустун 2 кг. чуургазын салып каарга,
чайка ужуп келгеш, оон кырынга кээп хонарын
оралашкан, ыналла-даа улут чуурга борбанааш
хоржок болган.

Эртедекиерин хайгааралындан илэрзин бол-
за, чайка чуургаларын эвес, харын уззын мук би-
лип алган турары билинген. Уа чанын ыш-
чыгаштарын, дашчыгаштарын чайка кандыг-даа
чазыг чокка билип ал турар.

Оолдун мурчунда ыш будуун.
да бажын көдүрүп алган чыла-
нм көрүп кааш, ол мырыдай кө-
жү берек. Чылаан Тухтанн эки-
тич үнүп келгеш, оон мойнун
долаандыр ораажы берген.

Дөвөлүндө болушкуну кар-
го чөткөш дээр аразында болу-
таан. Адыкыккасын Суван Ури-
сов ышкы карачадып үнөш, чы-
лаан бажын аадамдык дидим
сегиржип алган. Бо пионер хору-
на чылаанкардан канчаар кал-
жымын билди турган. Чылаан
дырлаңдыр шимчеп турса-даа,
Суван ону улам дымчыдыр тудуп
келгеш. Чылаан мырыдай өлүр че-
де бергенде, ону черге октап ба-
дырыпкан. Октапкан чылаан
чуулар соп каанар. Ол дээр
гөрдө деп шагар чылаан-дыр. Оон
шарыжыктын өлүмүн.

СПОРТ

„Чайна“ тиилээн

ВЛКСМ Кызыл хоорай комитети-
нин организаастаан уругтар бут
бөмбүүнү бир чери даш маргал-
даа ийи негизе үргүзүшкөн. Чараш
болгаш солун оюнанын түңдөйлө
бирги чери ээлзеп «Чайка» деп ат-
тыг командалы ВЛКСМ Кызыл хоор-
ай комитети Шилчир кубогу болгаш бут
бөмбүү-биле, ийиги чери алган Кы-

зылдын пионерлер бажынынын ко-
мандалы тургусталдыг ымыла бол-
гаш ийиги черинин диплому-биле
шаннаан. Ушкү чери «Метеор»
ээлзеш, ушкү черинин диплому
алган.

Ю. СУХОВ.

Редакторун оралачымы
Д. О. БЕЗГИ.

КИНО

АВГУСТ 1-ДЕ

«НАЙРА.Т»: Уругларга динг-чуруктар 9. «Оптимист трагедия»
10.30, 12.40. «Соскай берген ужулушкун» 2.50, 4.35, 6.30, 8.50. «Кичи бүр-
үзүн хулаагаш», «Секретарынан министр чедир», «Соскай берген ужу-
лушкун» 10 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: Уругларга динг-чуруктар 10. «Хараачыгай» 11.15, 1.15,
«Ынак аш ынак эвес бе» 3.15, 5.15, «Бир ынакшынын төгүзү» 7.15, 9.15
шактарда.
«ЕНИСЕР»: «Хажыдыр көргүзөр көрүнчүктөрини хаан чери» 11. «Ада-
чурттуу Улуг дайыны» 1.40, 8.40. «Ноль үш» 4.40, 6.40 шактарда.
«ВОСТОК»: Уругларга динг-чуруктар, «Диплом чок дүштүк» 11.15,
1.15. «Маян-биле калың!» 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.
«ЧАЙТЫ ТЕАТРА»: «Туманында адымшыкын» 11, 1. «Шинткел дөвиг» 3, 5,
«Адынын эрге-чагыргазы» 7, 9 шактарда.

УДАВАС—ТИРАЖ БОЛУР

1965 чылдын ашкы-бараң дотерезынын бешки үндүргөзүнүн
ойнашкынарыннын тиражы бо чылдын август 8-те Дюда-Ростов
хоорайга болур.

Тираж 44 разрада 6.600.000 рубль түнүт 3.520.000 ба-
раан болгаш ашкы ойнашкынары таваржыр, оларын аразында
132 «Москвич» дээр автомашиналар, 220 «Запорожеч» дээр автома-
шиналар, 880 мотоциклдер, 2860 соодукчулар, 880 чеп чур ма-
шиналар, 660 пианинолар, 1056 фабрика хевистери болгаш эске-даа
хөй-хөй үнелиг барааннар бар.

Лотерея билеттерин ажаалга кассаларындан, магазиннерден,
харылаа черлеринден, солун сазар черлерден, кинотеатрлар, вок-
заллар болгаш аэропорт кассаларындан сатып ал болур.

Лотерея билеттерин сатып алырын утпанар!
АЖААЛГА КАССАЛАРЫНЫН ЭРГЕЛЕЛИ.

Ынакшылдың ыры

Сөзү М. Доржукуу

Аялгыз Б. ЧАМБЫТТЫМ.

Каттырмаан шырайынче
Чүс-даа каттап топтоп
көргөш,
Карактарын эрикпестир,
Чүгө ындыын эскерип көр.
Частып үнгөн анай-хаак дег,
Чалы шааманын хуннеринде

Чүгө сен дээш оду кыпкан
Чүрээмин кым чагыра аар.
Адып келген чаксы дан дег,
Анык чаш ынакшылым
Аян ырым кады ылаар
Амыргам болуп көрөм.

Алаш чок

Кат-ты-рым-заан шы-ра-йы-ч-че

Чүс-даа ка-тап-топ-тап көр-гөш

Ка-рак-та-рым э-рик-пес-тир,

Чү-гө ын-ды-ын эс-ке-рип көр-гөш